

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 oktober 2009

14 octobre 2009

VOORSTEL

PROPOSITION

**tot hervatting van de werkzaamheden van
de onderzoekscommissie belast met het
parlementair onderzoek naar de eerbiediging
van de Grondwet, in het bijzonder de
scheiding der machten, en de wetten in het
raam van de tegen de nv FORTIS ingestelde
gerechtelijke procedures**

**relative à la reprise des travaux de
la commission d'enquête chargée de
l'enquête parlementaire sur le respect de la
Constitution, en particulier le principe de la
séparation des pouvoirs, et des lois dans le
cadre des procédures judiciaires entamées à
l'encontre de la sa FORTIS**

(ingediend door de heer Gerolf Annemans)

(déposée par M. Gerolf Annemans)

cdH	:	centre démocrate Humaniste
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
FN	:	Front National
LDD	:	Lijst Dedecker
MR	:	Mouvement Réformateur
N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
PS	:	Parti Socialiste
sp.a	:	socialistische partij anders
VB	:	Vlaams Belang

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 52 0000/000:	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 52 0000/000:	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Op 19 maart 2009 keurde het plenum een motie goed naar aanleiding van het parlementair onderzoek naar de eerbiediging van de Grondwet, in het bijzonder de scheiding der machten, en de wetten in het raam van de tegen de nv FORTIS ingestelde gerechtelijke procedures (DOC 52 1711/009).

Deze motie bevat 2 luiken: “de Kamer van volksvertegenwoordigers:

1. neemt kennis van het verslag van de onderzoekscommissie (DOC 52 1711/007);

2. stemt in met de “Conclusies en Aanbevelingen” van de onderzoekscommissie zoals opgenomen in deel III en IV van haar verslag (blz. 68-73), gebaseerd op de inventaris van contacten met dien verstande dat de Kamer na afloop van de nog lopende onderzoeken en procedures zal beoordelen of aan de commissie moet worden gevraagd haar werkzaamheden te hervatten.”

Sinds 19 maart 2009 kwamen een aantal nieuwe, belangwekkende feiten in het kader van ongrondwettelijke contacten tussen de rechterlijke macht enerzijds en de uitvoerende en wetgevende macht anderzijds aan het licht.

Deze onthullingen rechtvaardigen dat de voornoemde parlementaire onderzoekscommissie zo snel mogelijk opnieuw samenkomt om deze nieuwe feiten te onderzoeken.

Zo raakte bekend dat Christian Van Buggenhout, de advocaat van de Belgische staat in de Fortis-zaak, en Ivan Verougstraete, voorzitter van de eerste kamer van het Hof van Cassatie, in verdenking werden gesteld voor schending van het beroepsgeheim. Beide heren zouden in de week van het voor de staat nadelige Fortis-arrest van 12 december 2008 veelvuldig contact hebben gehad met elkaar én met de derde raadsheer van het Brussels hof van beroep, mevrouw Christine Schurmans. Mevrouw Schurmans zou de heer Verougstraete erover hebben ingelicht dat haar twee collega-raadsheren een voor de staat nadelig arrest zouden schrijven. De heer Verougstraete zou vervolgens de regering alsook de heer Jean-Marie Nelissen Grade, de Fortis-advocaat, hierover hebben gecontacteerd. Als advocaat Van Buggenhout werkelijk invloed probeerde uit te oefenen op de rechtsgang, moet dringend de vraag worden onderzocht of dit gebeurde in overleg met minister van Financiën Didier Reynders of binnen het mandaat dat hij daarvoor van de minister had ontvangen.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le 19 mars 2009, l'assemblée plénière a approuvé une motion déposée à la suite de l'enquête parlementaire sur le respect de la Constitution, en particulier le principe de la séparation des pouvoirs, et des lois dans le cadre des procédures judiciaires entamées à l'encontre de la sa FORTIS (DOC 52 1711/009).

Cette motion comprend deux volets: “La Chambre des représentants:

1. prend connaissance du rapport de la commission d'enquête (DOC 52 1711/007);

2. fait siennes les “Conclusions et Recommandations” élaborées par la commission d'enquête telles que figurant dans les parties III et IV de son rapport (p. 68-73) et basées sur l'inventaire des contacts, étant entendu que la Chambre jugera, à l'issue des enquêtes et procédures encore en cours, s'il convient de demander à la commission de reprendre ses travaux.”

Depuis le 19 mars 2009, un certain nombre de nouveaux éléments dignes d'intérêt se sont fait jour dans le cadre de contacts anticonstitutionnels entre le pouvoir judiciaire, d'une part, et le pouvoir exécutif et législatif, d'autre part.

Ces révélations justifient que la commission d'enquête parlementaire précitée se réunisse à nouveau dans les meilleurs délais afin d'examiner ces faits nouveaux.

On a ainsi appris que Christian Van Buggenhout, l'avocat de l'État belge dans l'affaire Fortis, et Ivan Verougstraete, président de la première chambre de la Cour de cassation, avaient été inculpés pour violation du secret professionnel. Au cours de la semaine où l'arrêt Fortis du 12 décembre 2008, défavorable à l'État belge, a été rendu, les deux hommes auraient été en contact à plusieurs reprises, ainsi qu'avec Christine Schurmans, un des trois conseillers à la cour d'appel de Bruxelles. Mme Schurmans aurait informé M. Verougstraete que ses deux collègues rédigeaient un arrêt défavorable à l'État. M. Verougstraete en aurait ensuite fait part au gouvernement, ainsi qu'à M. Jean-Marie Nelissen Grade, l'avocat de Fortis. Si maître Van Buggenhout a réellement tenté d'influencer la procédure judiciaire, il convient de vérifier sans tarder s'il l'a fait en concertation avec le ministre des Finances, Didier Reynders, ou dans le cadre du mandat qu'il avait reçu du ministre.

Mevrouw Schurmans zou in de dagen voor het vellen van het arrest veelvuldig contact hebben opgenomen met mevrouw Nicole Diamant, oud-ondervoorzitter van de Brusselse Rechtbank van Koophandel, die op haar beurt naar de voornoemde advocaat Van Buggenhout zou hebben gebeld.

Verder zou de raadsheer van het Brusselse hof van beroep, de heer Paul Blondeel, na het arrest veelvuldig contact hebben gehad met sp.a-kamerlid Dirk Van der Maelen. Verder zou de andere raadsheer van het Brusselse hof van beroep, mevrouw Mireille Salmon, tijdens het beraad over het fameuze Fortis-arrest veelvuldig hebben gebeld met de heer Lionel Perl, die later tot bestuurder bij de Fortis Holding werd benoemd.

Ook de mogelijke contacten tussen de rechterlijke en de uitvoerende macht ten tijde van het eerste Fortis-arrest, gevelde door mevrouw Francine De Tandt, de ondertussen wegens mogelijke malversaties geschorste voorzitter van de Brusselse rechtbank van koophandel, dienen onderzocht te worden.

Voornoemde feiten zijn van zo'n belangwekkende aard dat zij dringend aan een parlementair onderzoek moeten worden onderworpen.

Het voornemen om de onderzoekscommissie pas haar werkzaamheden pas te laten hervatten "na afloop van de nog lopende onderzoeken en procedures" — zoals bepaald in de op 19 maart 2009 goedgekeurde motie — moet omwille van de voornoemde feiten gepreciseerd worden: de parlementaire onderzoekscommissie moet m.a.w. zo snel mogelijk, dus nog vóór de afloop van de nog lopende onderzoeken en procedures, haar werkzaamheden hervatten om eerst de nieuwe feiten te toetsen aan haar vorige onderzoeken en precies te bepalen tot wanneer haar werkzaamheden vervolgens eventueel worden opgeschort.

Men kan zich afvragen wat juist onder "na afloop van de nog lopende onderzoeken en procedures", zoals bepaald in de op 19 maart 2009 goedgekeurde motie, moet worden verstaan worden. Ondertussen is er — naast het gerechtelijke onderzoek onder leiding van de onderzoeksrechter Heimans — ook sprake van een lopende tuchtprocedure tegen mevrouw Schurmans, een lopende tuchtklacht van mevrouw Schurmans tegen haar collega Blondeel, een lopende tuchtklacht van mevrouw Schurmans tegen de eerste voorzitter van het Brusselse hof van beroep, de heer Delvoie, een lopende strafklacht van mevrouw Schurmans tegen haar collega's Blondeel en Salmon en tegen de heer Delvoie, een op handen zijnd onderzoek van de Verenigde Advies- en Onderzoekscommissie in het kader van een rapport van de Hoge Raad van Justitie,

Dans les jours qui ont précédé l'arrêt, Mme Schurmans aurait contacté à de nombreuses reprises Mme Nicole Diamant, ancienne vice-présidente du Tribunal de Commerce de Bruxelles, qui, à son tour, aurait téléphoné à maître Van Buggenhout.

Par ailleurs, après l'arrêt, M. Paul Blondeel, conseiller à la cour d'appel de Bruxelles, a eu de nombreux contacts avec le député sp.a Dirk Van der Maelen. Au cours du délibéré sur le fameux arrêt Fortis, Mme Mireille Salmon, l'autre conseillère à la cour d'appel de Bruxelles, aurait échangé plusieurs coups de téléphone avec M. Lionel Perl qui, par la suite, a été nommé administrateur de Fortis Holding.

Il convient également d'enquêter sur les éventuels contacts entre les pouvoirs judiciaire et exécutif à l'époque du premier arrêt Fortis, rendu par Mme Francine De Tandt, présidente du Tribunal de Commerce de Bruxelles, qui, depuis, soupçonnée de malversations, a été suspendue de ses fonctions.

Ces faits sont d'une telle importance qu'ils doivent être soumis d'urgence à une enquête parlementaire.

Compte tenu des faits précités, il y a lieu de préciser l'intention — formulée dans la motion adoptée le 19 mars 2009 — de ne permettre à la commission de reprendre ses travaux qu'"à l'issue des enquêtes et procédures encore en cours": en d'autres termes, la commission d'enquête parlementaire doit reprendre ses travaux le plus rapidement possible, c'est-à-dire avant l'issue des enquêtes et procédures encore en cours, afin qu'elle puisse commencer par examiner les faits nouveaux à la lumière de ses investigations précédentes et indiquer précisément jusque quand ses travaux seront ensuite éventuellement suspendus.

On peut s'interroger sur la signification exacte du passage "à l'issue des enquêtes et procédures encore en cours" figurant dans la motion adoptée le 19 mars 2009. Outre l'instruction dirigée par le juge d'instruction Heimans, il est aujourd'hui aussi question d'une procédure disciplinaire en cours contre Mme Schurmans, d'une plainte disciplinaire en cours de Mme Schurmans contre son collègue Blondeel, d'une plainte disciplinaire en cours de Mme Schurmans contre le premier président de la cour d'appel de Bruxelles, M. Delvoie, d'une plainte au pénal de Mme Schurmans contre ses collègues Blondeel et Salmon ainsi que contre M. Delvoie, d'une enquête imminente de la Commission d'avis et d'enquête réunie dans le cadre d'un rapport du Conseil supérieur de la justice, d'une requête déposée par Mme Schurmans auprès de la Cour européenne des

een door mevrouw Schurmans ingediend verzoekschrift bij het Europees Hof van de Rechten van de Mens, ... Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie pas worden hervat na het definitief afsluiten van de door de nationale en internationale rechtsinstanties behandelde klachten, onderzoeken en verzoekschriften. Dit zou neerkomen op afstel!

Er heeft en zal in politieke, academische en gerechtelijke kringen steeds discussie zijn over de mate van het al dan niet kunnen samenlopen van een parlementair onderzoek met een lopende straf- en tuchtrechtelijke procedure.

De indiener wenst te benadrukken dat de door hem gevraagde voortzetting van de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie “scheiding der machten” louter gericht is op het ophelderen van de waarheid der feiten van een maatschappelijk en politiek probleem — waarover ook nu een gerechtelijke onderzoek wordt gevoerd — in het licht van het herstel van het vertrouwen van de burgers in Justitie en in de magistratuur, en met het oog op het verzamelen van de noodzakelijke maatschappelijke relevante en moeilijk beschikbare informatie om nieuwe wetgeving voor te bereiden en uit te werken en/of de bestaande wetgeving te evalueren op haar doeltreffendheid, uitvoerbaarheid en naleving, evenals aan te vullen, te wijzigen of op te heffen en/of op het vaststellen van politieke verantwoordelijkheden, en dit in volle onafhankelijkheid, en NIET gericht is op het vaststellen van individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheden, wat het voorwerp uitmaakt van het lopende gerechtelijk onderzoek.

Bovendien kan geargumenteed worden dat de Kamer een zeer ruim en zelfs principieel onbeperkt recht van onderzoek heeft (zie advies van de Raad van State van 3 oktober 1989 (DOC 47 0675/0029) bij het wetsvoorstel van 28 december 1989 tot aanvulling van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek). Dit advies van de Raad van State bevat bovendien voldoende argumenten, opdat de parlementaire onderzoekscommissie onmiddellijk én samenlopend met het huidig gerechtelijk onderzoek haar werkzaamheden zou kunnen hervatten omwille van het feit dat de onderzoekscommissie niet het opzet heeft om in de plaats te treden van de rechterlijke macht, om de aan de gang zijnde gerechtelijke onderzoekswerkzaamheden in ernstige mate te hinderen en om het uiteindelijke resultaat ervan in gevaar te brengen.

Gerolf ANNEMANS (VB)

droits de l'homme, etc. L'objectif ne saurait être de ne permettre à la commission d'enquête parlementaire de reprendre ses travaux qu'après la clôture définitive de l'examen des plaintes, des enquêtes et des requêtes par les juridictions nationales et internationales. Cela reviendrait en effet à les abandonner!

On polémique et polémiquera éternellement, dans les milieux politique, académique et judiciaire, sur la question de savoir si une enquête parlementaire et une procédure pénale et disciplinaire en cours peuvent se dérouler en parallèle.

Nous souhaitons souligner que notre demande de reprise des travaux de la commission d'enquête parlementaire “séparation des pouvoirs” vise seulement à établir la véracité des faits relatifs à un problème qui concerne tant la société que la politique — problème qui fait aujourd'hui également l'objet d'une instruction — afin de rétablir la confiance des citoyens dans la justice et dans la magistrature et de rassembler les informations nécessaires, pertinentes pour la société et difficilement disponibles, dans le but de préparer et d'élaborer une nouvelle législation et/ou d'évaluer la législation en vigueur en fonction de sa pertinence, de son applicabilité et de son respect, voire de la compléter, de la modifier ou de l'abroger, et/ou d'établir des responsabilités politiques et ce, en toute indépendance. Elle ne vise PAS à établir des responsabilités pénales individuelles, ce qui fait l'objet de l'instruction.

En outre, on peut argumenter que la Chambre dispose d'un droit d'enquête très étendu voire en principe absolu (voir l'avis du Conseil d'État du 3 octobre 1989 (DOC 47 0675/002) sur la proposition de loi du 28 décembre 1989 complétant la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires). De plus, cet avis du Conseil d'État contient suffisamment d'arguments pour que la commission d'enquête parlementaire reprenne ses travaux immédiatement et parallèlement à l'instruction en cours, étant donné que la commission d'enquête n'a pas l'intention de se substituer au pouvoir judiciaire, d'entraver sérieusement les activités d'instruction en cours ni d'en compromettre le résultat final.

VOORSTEL

DE KAMER,

Gelet op de motie aangenomen door het plenum van 19 maart 2009 naar aanleiding van het parlementair onderzoek naar de eerbiediging van de Grondwet, in het bijzonder de scheiding der machten, en de wetten in het raam van de tegen de nv FORTIS ingestelde gerechtelijke procedures (DOC 52 1711/009);

Gelet op het opduiken van belangwekkende, nieuwe feiten sinds de aanneming van voornoemde motie;

Overwegende dat de onderzoeksrechter, de heer Heimans, een uitbreiding van zijn onderzoeksopdracht heeft gekregen en dat hierdoor *de facto* het gerechtelijk onderzoek langer zal uitlopen, en dat dus de vooropgestelde data van het afronden van dat onderzoek, namelijk eerst mei en later september 2009, ruim overschreden zullen worden;

Overwegende dat de democratie niet gebaat is bij het nog langer aanslepen van onzekerheid in de Fortis-zaak en dat elke dag van onzekerheid het wantrouwen van de publieke opinie in het gerecht en de politiek doet toenemen;

Overwegende dat de voortzetting van de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie louter gericht is op onderzoeken in verband met leemten of tekortkomingen in de wetgeving met het oog op de verbetering of de wijziging van de rechterlijke organisatie, van de bevoegdheidsregels, van de rechtspleging of van de zogenaamde scheiding der machten en in verband met het opsporen van politieke verantwoordelijkheden en NIET gericht is op het vaststellen van individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheden, hetgeen het voorwerp uitmaakt van het lopende gerechtelijk onderzoek;

Overwegende dat het aan de wetgevende macht toekomt wetgeving te maken en politieke verantwoordelijkheden vast te stellen en dat het aan de rechterlijke macht toekomt individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheden vast te stellen;

Overwegende dat de Kamer volgens de Raad van State een zeer ruim en zelfs principieel onbeperkt recht van onderzoek heeft;

Overwegende dat de Raad van State het gelijktijdig uitvoeren van een parlementair onderzoek en gerechtelijk onderzoek geenszins uitsluit, op voorwaarde dat de Kamer niet in de plaats treedt van de rechterlijke

PROPOSITION

LA CHAMBRE,

Vu la motion adoptée par la séance plénière du 19 mars 2009 à l'occasion de l'enquête parlementaire sur le respect de la Constitution, en particulier le principe de la séparation des pouvoirs, et des lois dans le cadre des procédures judiciaires entamées à l'encontre de la sa FORTIS (DOC 52 1711/009);

Vu la survenance de faits nouveaux importants depuis l'adoption de la motion précitée;

Considérant que le juge d'instruction, M. Heimans, a obtenu une extension de sa mission d'enquête, ce qui allongera *de facto* la durée de l'instruction et aura donc pour effet que les dates prévues pour la clôture de cette enquête, en l'occurrence d'abord mai et ensuite septembre 2009, seront largement dépassées;

Considérant que la démocratie n'a rien à gagner à cette incertitude persistante dans l'affaire Fortis et que chaque jour qui passe accroît la méfiance de l'opinion publique à l'égard de la justice et de la politique;

Considérant que la poursuite des activités de la commission d'enquête parlementaire vise uniquement à examiner d'éventuelles anomalies ou lacunes dans la législation en vue d'apporter des améliorations ou des modifications à l'organisation judiciaire, aux règles de compétence, à la procédure ou à la "séparation des pouvoirs" et à déterminer les responsabilités politiques, et qu'elle NE vise PAS à établir des responsabilités pénales individuelles, ce qui est l'objet de l'enquête judiciaire en cours;

Considérant qu'il appartient au pouvoir législatif de légiférer et d'établir les responsabilités politiques et qu'il appartient au pouvoir judiciaire d'établir les responsabilités pénales individuelles;

Considérant que la Chambre dispose, selon le Conseil d'État, d'un droit d'enquête très étendu, voire, en principe, absolu;

Considérant que le Conseil d'État n'exclut nullement que soient menées simultanément une enquête parlementaire et une instruction, à condition que la Chambre ne se substitue pas au pouvoir judiciaire, n'entrave pas

macht en de aan de gang zijnde gerechtelijke onderzoekswerkzaamheden in ernstige mate hindert en het uiteindelijk resultaat ervan in gevaar brengt;

Overwegende dat de hervatting van de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie geenszins gericht zijn op het in de plaats treden van de rechterlijke macht, op het in ernstige mate hinderen van de aan de gang zijnde gerechtelijke onderzoekswerkzaamheden en op het in gevaar brengen van het uiteindelijk resultaat ervan;

Vindt het aangewezen dat de parlementaire onderzoekscommissie naar de eerbiediging van de Grondwet, in het bijzonder de scheiding der machten, en de wetten in het raam van de tegen de nv FORTIS ingestelde gerechtelijke procedures, binnen de week na de goedkeuring van dit voorstel haar werkzaamheden hervat.

7 oktober 2009

Gerolf ANNEMANS (VB)

sérieusement les activités d’instruction en cours et n’en compromet pas le résultat final;

Considérant que la reprise des travaux de la commission d’enquête parlementaire ne vise nullement à se substituer au pouvoir judiciaire, à entraver sérieusement les activités d’instruction en cours et à en compromettre le résultat final;

Estime opportun que la commission d’enquête parlementaire chargée d’examiner si le respect de la Constitution, en particulier le principe de la séparation des pouvoirs, et des lois a été observé dans le cadre des procédures judiciaires entamées à l’encontre de la sa FORTIS reprenne ses travaux dans la semaine qui suit l’adoption de la présente proposition.

7 octobre 2009

